

การพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโดยใช้กลไก

การพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ อำเภอราชสีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

The Model of Prevention and control of Liver Fluke and Cholangiocarcinoma,

by the district quality of life development committee mechanism

in Rasisalai District, Sisaket Province

ณัฐนันท์ คำดี

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอราชสีไศล

พื้นที่ อ.ราชสีไศล จ.ศรีสะเกษ บางตำบลยังเป็นพื้นที่ติดเชื้อพยาธิใบไม้ตับในประชาชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งสัมพันธ์กับความเสี่ยงโรคมะเร็งท่อน้ำดี งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโดยใช้กลไก พชอ. แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระยะคือ 1) วิจัยเชิงวิเคราะห์ ภาคตัดขวางศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนอ.ราชสีไศล 349 คน วิเคราะห์ด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ 2) วิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน ป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโดยใช้กลไก พชอ. ผ่าน PAOR 3 วงรอบ กลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย 48 คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา 3) วิจัยกึ่งทดลองศึกษาผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นทดลองและเปรียบเทียบ กลุ่มละ 50 คน ใช้สถิติ Independent sample t-test ระยะเวลาศึกษา ๓.ค. – ๖.ค. 67

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี อ. ราชสีไศลได้แก่การรับรู้ความสามารถของตนเองในการป้องกันและควบคุมโรค บรรทัดฐานทางสังคม แรงสนับสนุนทาง สังคม และการรับรู้อุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ค่า $F=23.405$, $p<0.001$) โดยทั้ง 4 ปัจจัยสามารถ ร่วมกันอธิบายความผันแปรของปัจจัยที่มีผลได้ร้อยละ 20.5 ($R^2=0.214$, $R^2_{adj}=0.205$) รูปแบบการป้องกันและ ควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโดยใช้กลไกพชอ. อ.ราชสีไศล คือ “RASISALAI MODEL” ดังนี้ Review Situation การทบทวนวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์โรคอย่างรอบด้าน Active Stakeholder Engagement การมีส่วนร่วม ร่วมที่เข้มแข็งของภาคีเครือข่าย Strategic Communication การสื่อสารเชิงกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยง Integrated Behavior Change Program การพัฒนาโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแบบบูรณาการ System Management through DQOL Mechanism การบริหารจัดการระบบด้วยกลไกพชอ. Action-Based Learning การเรียนรู้แบบลงมือ ปฏิบัติ Local Innovation Development การพัฒนานวัตกรรมท้องถิ่น Assessment & Monitoring ระบบกำกับ ติดตามประเมินผล Impact Sustainability การสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืน การประเมินผลรูปแบบพบว่าหลังการทดลองกลุ่ม ทดลองมีผลต่างคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 4 ปัจจัยของประชาชนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

รูปแบบการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดีโดยใช้กลไกพชอ.ที่พัฒนาขึ้นสามารถเพิ่ม ศักยภาพของประชาชนใน และใช้ในพื้นที่ อ.ราชสีไศลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางขยายผลสู่พื้นที่อื่นขับเคลื่อน กระบวนการด้วยกลไกพชอ. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ รูปแบบการป้องกันและควบคุมโรค, พยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อน้ำดี, คณะกรรมการพัฒนา

คุณภาพชีวิตระดับอำเภอ